

Nr 363.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 17 § 5 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m.; given Stockholms slott den 19 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag dels till förordning om ändrad lydelse av 17 § 5 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, dels ock till kungörelse angående utsträckning för år 1918 av den tid, inom vilken ansökan om viss rättighet till utskänkning av rusdrycker skall göras.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 17 § 5 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 17 § 5 mom. av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall erhålla följande ändrade lydelse.

17 §.

5. Har ansökning blivit avstyrkt av stadsfullmäktige eller kommunalstämma inom den kommun, där försäljningen är avsedd att ägarum, må densamma ej bifallas. Rätt till detaljhandel må icke inom något län upplåtas till större antal bolag än som motsvarar ett bolag för varje påbörjat femtiotusental av länets folkmängd vid utgången av året före det, under vilket ansökan om dylik rätt senast bort ingivas, och i intet fall till flere bolag än som under år 1918 inom länet utövade rättigheter till detaljhandel med brännvin. Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rätt till detaljhandel, må försäljningsställes antal ej sättas högre än det av stadsfullmäktige eller kommunalstämman tillstyrkta. Konungens befallningshavande skall därjämte vid upplåtelsen föreskriva de inskränkningar med hänsyn till försäljningsställes förläggning och rörelsens bedrivande, som blivit av stadsfullmäktige eller kommunalstämman föreslagna, såvida beslutet om samma inskränkningar icke finnes stå i strid med allmän lag eller författning eller aunorledes överskrida deras befogenhet, som fattat detsamma.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

kungörelse angående utsträckning för år 1918 av den tid, inom vilken ansökan om viss rättighet till utskänkning av rusdrycker skall göras.

Härigenom förordnas, att, utan hinder av vad genom förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker blivit stadgat angående den tid, inom vilken ansökan skall göras om erhållande av sådan rättighet till utskänkning av rusdrycker, varom i 18 § av nämnda förordning sägs, ansökan om dylik rättighet till utskänkning, som är avsedd att taga sin början under år 1919, må göras intill augusti månads utgång år 1918.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 april 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

Inledning.

Genom förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, vilken förordning i sin helhet träder i kraft med ingången av år 1919, hava väsentligt förändrade bestämmelser stadgats bland annat i fråga om upplåtande av detaljhandel med spritdrycker, vin och öl åt särskilda för ändamålet inrättade bolag med begränsad vinstavkastning. Sålunda utövas enligt gällande bestämmelser detaljhandel med spritdrycker i regel av dylika bolag, under det att handel med vin och öl utövas av enskilda personer. Enligt den nya förordningen skall bolagssystemet genomföras i fråga om nästan all detaljhandel med rusdrycker, således även vin och öl. I avseende å omfattningen av det område, inom vilket sådant bolag må utöva rättigheter till detaljhandel, är vidare att märka, att enligt gällande brännvinsförsäljningsförordning

bolag må utöva rättigheter till detaljhandel med brännvin allenast inom den kommun, där bolaget är bildat. Genom den nya rusdrycksförsäljningsförordningen har emellertid möjliggjorts för bolag att utsträcka sin verksamhet även till andra kommuner än den, där bolaget är bildat. I 18 § av sistberörda förordning stadgas nämligen, att i kommun, där tillstånd till detaljhandel med rusdrycker icke enligt 17 § i samma förordning tilldelats bolag, som inom denna kommun bildats för dylik detaljhandel, rättighet till utskänkning av rusdrycker må kunna tilldelas inom annan kommun bildat bolag. Sådan rättighet må dock utövas endast om bolaget erhåller rätt till detaljhandel inom den kommun, där bolaget är bildat, och så länge sistnämnda rättighet är gällande. I fråga om upplåtande av detta slags rättigheter länder till efterrättelse, vad som stadgas i fråga om upplåtelse av rättighet åt bolag, bildat inom den kommun, där bolaget har sitt säte.

Ansökan om rättighet till detaljhandel med rusdrycker vare sig inom den kommun, där bolaget är bildat, eller inom kommun, där bolaget ämnar bedriva utskänkning jämlikt förordningens 18 § — för korthetens skull i det följande benämnd filialutskänkning — skall bolag ingiva till Kungl. Maj:ts befälningshavande före mars månads utgång året innan försäljningen är avsedd att taga sin början. Då förordningen träder i kraft med ingången av år 1919, hava sålunda före sistlidna mars månads utgång ansökningar skolat ingivas från samtliga de bolag, som från och med år 1919 ämnar bedriva detaljhandelsrörelse. Det föreligger därför numera sådana uppgifter, att verkan av den nya lagstiftningen med hänsyn till antalet bolag och särskilt till bildandet av nya bolag kan bedömas.

I denna fråga har kontrollstyrelsen till mig ingivit en den 15 mars 1918 dagtecknad skrivelse, vilken innehåller bland annat följande.

»Vid den befattning, som styrelsen hittills tagit med genomförandet av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, har styrelsen icke kunnat undgå att iakttaga en denna förordning vidlådande väsentlig brist, som säkerligen icke varit av lagstiftarna avsedd eller ens förutsedd. Syftet med berörda förordning torde onekligen hava varit att i görligaste mån inskränka rusdrycksförsäljningen samt att ordna denna försäljning på det mest rationella sätt med hänsyn till detta syfte. Härav torde följa, att förordningen icke avsett, att rusdrycksförsäljningsbolag skulle komma att inrättas i stort antal. Emellertid medger förordningen inrättande av dylika bolag i huru många kommuner som helst. I praktiken torde väl detta icke komma att inträffa till följd av nykterhetsverksamhetens omfattning på många orter, men även det antal bolag, som kan komma att inrättas, torde bliva betydligt större än som oundgängligen kräves. Enligt vad kontrollstyrelsen har sig bekant och enligt vad uppgifter ur tidningspressen giva vid handen,

Framställning från kontrollstyrelsen.

planeras på åtskilliga orter inrättande av bolag. Sålunda hava bolag bildats för övertagande av detaljhandeln i Bollnäs, Borlänge, Värnamo, Marieholm, Billesholms gruva, Gärsnäs, Löderup, Klippan, Degeberga, Mörarp, Flenninge, Svedala m. fl. orter. Särskilt synes bolagsbildandet hava tagit fart i Malmöhus län, där redan förut antalet bolag är alldeles för stort. Även om det icke är säkert, att alla dessa bolag erhålla oktroj av vederbörande myndigheter, torde emellertid åtskilliga av dessa bolag erhålla tillstånd till detaljhandel.

Enligt kontrollstyrelsens mening är det ur flera synpunkter mindre önskvärt, att ett stort antal rusdrycksförsäljningsbolag finnas. Ett dylikt förhållande verkar nämligen tyngande ur administrationssynpunkt och kommer att föranleda större administrationskostnader än som är erforderligt, därest bolagens antal vore mindre. Ur nykterhetssynpunkt är givetvis ett stort antal bolag mindre lämpligt, enär det icke alltid kan förutsättas, särskilt hos de mindre bolagen, att försäljningen handhaves i det syfte, varom stadgas i 63 § av rusdrycksförsäljningsförordningen. Hos de större bolagen finnas i regel långt större sakkunskap och intresse för uppgiften.

Till förekommande av att ett större antal bolag inrättas, torde bestämmelse böra införas i lagstiftningen om begränsning av bolagens antal. Därvid kan det tänkas, antingen att det bestämdes, att flera bolag än de nuvarande icke finge inrättas, eller att begränsningen av bolagens antal sättes i relation till befolkningsantalet i respektive län. Av flera skäl anser kontrollstyrelsen den sistnämnda metoden vara att föredraga.

Vid de förarbeten, som under våren 1917 utfördes av undertecknade Zethelius och Thulin, med biträde av sakkunniga personer, beträffande en omarbetning av då föreliggande förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker, uppmärksammades, att bolagens antal vore synnerligen ojämnt fördelade inom rikets olika län. En sammanställning över antalet bolag i olika län år 1915 samt antal invånare i länet för varje bolag lämnas i bilaga I till denna skrivelse. Såsom inhämtas av denna sammanställning voro bolagen särskilt i Malmöhus län och Stockholms län såväl absolut som i förhållande till respektive läns folkmängd långt flera än i övriga delar av riket, och torde något rimligt skäl därtill icke kunna framhållas. Jämväl inom vissa län i mellersta och södra Sverige, såsom i Södermanlands, Skaraborgs, Hallands, Kalmar och Kristianstads län, var bolagens antal i förhållande till folkmängden betydande. Med hänsyn härtill ifrågasattes under berörda förarbeten, att inom ett län rättigheter till detaljhandel med rusdrycker icke skulle få medgivas flera bolag än ett för varje påbörjat 80.000-tal av länets folkmängd. Ifrågavarande siffra valdes med hänsyn till dels att i halva antalet län, nämligen Uppsala, Jönköpings, Kronobergs, Gottlands, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Kopparbergs län samt de fem Norrlandslänen bolagens antal under år 1918 skulle i förhållande till folkmängden vara i berörda proportion, dels att, därest proportionen gjordes gynnsammare för inrättande av flera bolag, denna gynnsammare proportion huvudsakligen skulle komma de län till godo, där bolagens antal var litet i förhållande till folkmängden. Därest den ifrågavarande bestämmelsen hade blivit genomförd, skulle antalet bolag hava nedbragts från 127 till högst 79. Verkan av den föreslagna begränsningen inom varje län framgår av bilaga I.

Det synes kontrollstyrelsen med skäl kunna ifrågasättas, huruvida man icke, när en begränsning av bolagens antal anses önskvärd ur synpunkten att förhindra nybildningar av bolag, bör taga steget fullt ut och före den nya lagstiftningens

genomförande förhindra jämväl fortsättande av sådana bolags verksamhet, vilkas behövlighet näppeligen låter sig försvaras. Under nuvarande förhållanden, då försäljningen är synnerligen inskränkt, är det i flera fall mycket osäkert, huruvida dessa små bolag kunna undgå ekonomiska förluster. Ej sällan är det uteslutande mindre viktiga lokala intressen, som legat till grund för bildandet av ifrågavarande bolag, och många exempel härpå kunna hämtas särskilt från Malmöhus län. Enär emellertid lagstiftningen icke synes hava anledning att tillgodose dessa lokala intressen och då såväl ur nykterhetssynpunkt som med hänsyn till statsverkets ekonomiska intresse att å den verkliga omsättningen uttaga vinsten så oavkortad som möjligt en begränsning av bolagets antal måste anses önskvärd, torde begränsningen böra erhålla en sådan form, att ett antal nu i verksamhet varande mindre bolag förhindras att från och med år 1919 erhålla oktroj.

Kontrollstyrelsen anser det vara desto större skäl att förorda en dylik begränsning, då rusdryckförsäljningsförordningen enligt sin 18 § öppnar för bolag i en kommun möjlighet att inrätta utskänkning av rusdrycker i annan kommun, därest tillstånd därtill kan erhållas. Enligt vad kontrollstyrelsen har sig bekant, ämnar man på flera orter söka använda sig av ifrågavarande möjlighet, varigenom samtidigt verksam kontroll och mera sakkunnig ledning av rörelsen kunna vinnas och administrationskostnaderna nedbringas.

Vidkommande därefter frågan om begränsningsmetoden synes det kontrollstyrelsen, att en något mindre verksam begränsning än den förut omnämnda proportionen av ett bolag för varje påbörjat 80,000-tal av folkmängden är att förorda. Det förslag till rusdrycksförsäljningsförordning, uti vilket ifrågavarande begränsningsföreskrift var avsedd att ingå, innehöll bland annat bestämmelse därom, att jämväl *utminuteri*ng av vin och öl skulle kunna anordnas såsom »filialförsäljning» från försäljningsorgan i annan kommun. Enär numera enligt 1917 års förordning »filialförsäljning» är begränsad allenast till *utskänkning av rusdrycker*, torde begränsningen av bolagens antal böra jämkas i riktning mot det faktiska medeltalet invånare för varje bolag, vilket tal, såsom framgår av bilaga I, för år 1915 var 44,852. Med hänsyn härtill anser kontrollstyrelsen, att en lämplig begränsningsbestämmelse vore, att rättigheter till detaljhandel med rusdrycker icke finge inom samma län upplätas till flera bolag än ett för varje påbörjat 50,000-tal av länets folkmängd vid utgången av året före det år, under vilket ansökan om rättighet till detaljhandel äger rum.

Verkningarna av en dylik begränsning framgå av bilaga I. Enligt denna metod skulle bolagens antal i jämförelse med det nuvarande antalet komma att minskas i 8 län, nämligen Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, och Skaraborgs län. I flertalet av dessa län finnas också de egentliga små bolagen, vilkas berättigande kontrollstyrelsen ansett vara synnerligen omtvistligt. I Blekinge, Älvsborgs och Västmanlands län skulle högsta antalet bolag, som få inrättas, sammanfalla med det nuvarande antalet bolag. I de återstående tretton länen skulle åter högsta antalet bolag kunna bli större än det nuvarande antalet. I åtskilliga av dessa län torde det emellertid icke vara befara, att flera bolag än de nuvarande komma att inrättas. Om 1915 års folkmängdssiffror läggas till grund, skulle enligt den ifrågasatta begränsningsmetoden det högsta antalet bolag, som få inrättas inom hela riket, bli 120 stycken. Denna siffra torde emellertid bli något högre, om man till grund för beräkningen

lägger folkmängdssiffror från senare år. Antalet bolag skulle teoretiskt komma att bli något lägre än det nuvarande faktiska antalet bolag. Då, såsom nyss framhållits, det sannolikt inom åtskilliga län icke kommer att inrättas bolag till sådant antal, som högst är medgivet, torde det verkliga antalet bolag efter 1919 bli ej obetydligt lägre än det teoretiskt möjliga. Troligen kommer det verkliga antalet att hålla sig vid omkring 100 stycken.

För genomförande av den här ovan berörda begränsningen skulle allenast en mindre ändring av 17 § 5 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen vara erforderlig. Förslagsvis skulle detta moment komma att lyda:

5. Har ansökning blivit avstyrkt av stadsfullmäktige eller kommunalstämma inom den kommun, där försäljningen är avsedd att äga rum, må densamma ej bifallas. Konungens befallningshavande må icke upplåta rätt till detaljhandel till flera bolag inom ett län än ett bolag för varje påbörjat femtiotusental av länets folkmängd vid utgången av året före det, under vilket ansökan om dylik rätt senast skall ingivas. Medgiver Konungens befallningshavande upplåtande av rätt till detaljhandel — — — fattat detsamma.

Därest en bestämmelse av det ungefärliga innehåll, här ovan återgivits, varder genomförd, kommer, såsom förut framhållits, på åtskilliga orter hittills utövad försäljning av rusdrycker genom bolag att upphöra. Såsom förut jämväl framhållits är det med den föreslagna bestämmelsen icke avsett att förhindra en sådan anordning av rusdrycksförsäljningen, som inrymmer i 18 § av förordningen. Ansökan om dylik försäljning (filialutskänkning) för år 1919 skall emellertid hava ingivits före utgången av mars månad 1918. Därest den ifrågasatta begränsningsbestämmelsen genomfördes, skulle på åtskilliga orter, där bolag nu finnas och inrättats för att handhåva försäljning från och med 1919, och där ett visst behov av bedrivande av utskänkingsrörelse föreligger, bolag icke kunna erhålla oktroy. Hade den ifrågasatta bestämmelsen tidigare genomförts, skulle bolag i annan kommun hava kunnat ingiva ansökan om anordnande av »filialutskänkning» från år 1919 på ifrågasatta orter. För att bereda en mjukare övergång för begränsningsbestämmelsen bör därför denna bestämmelse kompletteras med ett övergångsstadgande av det innehåll att, utan hinder av vad som stadgas i 18 § i förordningen angående försäljning av rusdrycker beträffande den tid, inom vilken ansökan om rättighet till i lagrummet angiven utskänkning skall ingivas, sådan ansökan, avseende rättighet att utövas efter ingången av år 1919, må under år 1918 ingivas senast före utgången av augusti månad.

Till kontrollstyrelsens skrivelse var såsom *bilaga I* fogad följande sammanställning av antalet bolag år 1915 och deras förhållande till folkmängden samt verkan av olika begränsningsförslag.

L ä n	År 1915			Högsta antalet bolag efter proportionen ett bolag för varje påbörjat 80,000-tal invånare	Högsta antalet bolag efter proportionen ett bolag för varje påbörjat 50,000-tal invånare
	Medelfolk-mängd	Antal bolag	Antal invånare för varje bolag		
Stockholms stad	389,349	1	389,349	1	1
Stockholms län	227,009	11	20,637	3	5
Uppsala »	132,075	2	66,038	2	3
Södermanlands »	183,645	7	26,237	3	4
Östergötlands »	299,863	7	42,838	4	6
Jönköpings »	218,979	2	109,489	3	5
Kronobergs »	156,729	2	78,364	2	4
Kalmar ¹⁾ »	227,576	8	28,447	3	5
Gottlands »	55,488	1	55,488	1	2
Blekinge »	150,277	4	37,569	2	4
Kristianstads »	234,774	6	39,129	3	5
Malmöhus »	474,431	24	19,768	6	10
Hallands »	147,155	5	29,431	2	3
Göteborgs och Bohus län	403,390	6	67,232	6	9
Älvsborgs län	293,233	6	48,872	4	6
Skaraborgs »	241,078	8	30,135	4	5
Värmlands ²⁾ »	260,387	5	52,077	4	6
Örebro »	211,960	4	52,990	3	5
Västmanlands »	161,933	4	40,484	3	4
Kopparbergs »	241,766	2	120,883	4	5
Gävleborgs »	259,770	3	86,590	4	6
Västernorrlands »	259,255	4	64,814	4	6
Jämtlands »	123,721	1	123,721	2	3
Västerbottens »	169,338	2	84,669	3	4
Norrbottnens ³⁾ »	172,993	2	86,496	3	4
Summa	5,696,174	127	44,852	79	120

¹⁾ År 1918 7 bolag. ²⁾ År 1918 4 bolag. ³⁾ År 1918 3 bolag.

Föreliggande
rättighets-
ansökningar.

Från Kungl. Maj:ts befallningshavande hava uppgifter infördrats rörande antalet ansökningar, som gjorts av bolag om upplåtande av rättigheter till detaljhandel med spritdrycker, vin eller öl. Ifrågasvarande uppgifter, som sammanställts i en tabell, som torde få biläggas protokollet, giva vid handen, att inom 10 län ansökningar ingivits endast från samma bolag, som under innevarande år bedriva brännvinsförsäljning, under det att inom 14 län ansökningar ingivits från flera bolag än som finnas under innevarande år. Inom dessa senare län fördelar sig ökningen utöver det nuvarande antalet på följande sätt, nämligen:

i vart och ett av Södermanlands, Kalmar, Hallands, Gävleborgs och Jämtlands län ett bolag,

i vart och ett av Jönköpings, Skaraborgs och Värmlands län två bolag,

i vart och ett av Stockholms, Östergötlands och Kronobergs län tre bolag,

i Kopparbergs län fyra bolag,

i Kristianstads län sexton bolag och

i Malmöhus län tjugufem bolag.

Inalles hava 65 nya bolag ingivit ansökningar, varav ej mindre än 41 bolag i Kristianstads och Malmöhus län tillsammanantagna.

Departements-
chefen.

I likhet med kontrollstyrelsen anser jag åtgärder böra vidtagas, varigenom möjligheten att inrätta särskilda bolag för försäljning av rusdrycker inskränkes. Jag finner dylika åtgärder så mycket mera påkallade, sedan det visat sig, att det i södra Sverige och särskilt i Skåne, bildats ett stort antal nya bolag utöver de många bolag, som förut funnits i denna landsdel. Även om möjligen en del av de bolag, som ingivit ansökningar, icke erhålla oktroj, torde emellertid vara sannolikt att med nu gällande bestämmelser åtskilliga av de nya bolagen komma att meddelas tillstånd till detaljhandel. Antalet bolag i Skåne skulle sålunda bliva synnerligen stort och långt större än som i andra landsdelar ansetts erforderligt.

Såväl ur administrationssynpunkt som med hänsyn till realiserandet av rusdrycksförsäljningsförordningens syfte torde det icke vara önskvärt, att allt för många rusdrycksförsäljningsbolag inrättas. En begränsning härutinnan kunde tänkas utförd så, att icke flera bolag finge inrättas än som funnes i verksamhet under det år, som föreginge den nya rusdrycksförsäljningsförordningens ikraftträdande; och finner jag mig böra förorda bestämmelse i sådant syfte. Man torde emellertid,

när en begränsning genomföres, böra gå något längre och jämväl taga hänsyn därtill, att bestående missförhållanden på detta område undanröjas. Begränsningen synes därför böra utformas på sådant sätt, att det antalbolag, som inom ett län kunna erhålla försäljningsrättigheter, dels sättes i visst förhållande till folkmängden inom respektive län, såsom kontrollstyrelsen föreslagit och dels begränsas till högst det antal bolag som under året före ikraftträdandet av den nya förordningen angående försäljning av rusdrycker varit i verksamhet. Den av kontrollstyrelsen föreslagna proportionen av ett bolag på varje 50,000-tal invånare i länet synes mig lämplig såsom i det närmaste sammanfallande med det faktiska medeltalet invånare för varje bolag i hela riket.

På grund av vad jag sålunda anfört tillåter jag mig föreslå, att i rusdrycksförsäljningsförordningen införes stadgande därom, att rätt till detaljhandel icke må upplätas till större antal bolag inom ett län än som motsvarar ett bolag för varje påbörjat femtiotusental av länets folkmängd vid utgången av året före det, under vilket ansökan om dylik rätt senast bort ingivas, och i varje fall icke till flere bolag än som under år 1918 utövade rättighet till detaljhandel med brännvin.

I enlighet härmed skulle, enligt uppgifterna om folkmängden den 31 december 1917, som för varje län angivas med siffrorna inom parentes härnedan, högst följande antal bolag för år 1919 kunna erhålla oktroj, nämligen:

i Stockholms stad	1 bolag
» Stockholms län (230,212)	5 »
» Uppsala län (133,506)	2 »
» Södermanlands län (187,891)	4 »
» Östergötlands län (302,175)	7 »
» Jönköpings län (222,607)	2 »
» Kronobergs län (157,270)	2 »
» Kalmar län (228,998)	5 »
» Gottlands län (55,873)	1 »
» Blekinge län (148,866)	3 »
» Kristianstads län (237,576)	5 »
» Malmöhus län (481,657)	10 »
» Hallands län (147,761)	3 »
» Göteborgs och Bohus län (416,865)	6 »
» Älvsborgs län (297,629)	6 »
» Skaraborgs län (242,081)	5 »
» Värmlands län (262,525)	4 »

i Örebro län (214,437)	4 bolag
» Västmanlands län (165,238)	4 »
» Kopparbergs län (248,019)	2 »
» Gävleborgs län (263,988)	3 »
» Västernorrlands län (261,995)	4 »
» Jämtlands län (128,209)	1 »
» Västerbottens län (175,030)	2 »
» Norrbottens län (177,285)	3 »

Högsta antalet bolag, som enligt det av mig framlagda förslaget skulle kunna erhålla oktroj för år 1919, utgör sålunda inom hela riket 94. I jämförelse med det antal bolag, som under år 1918 utövar detaljhandel med rusdrycker, eller 126 bolag, skulle alltså den föreslagna inskränkningen gå ut över 32 bolag, varav 14 i Malmöhus län, 6 i Stockholms län, 3 i vardera av Södermanlands och Skaraborgs län, 2 i vardera av Kalmar och Hallands län och 1 bolag i vardera av Blekinge och Kristianstads län.

I de län, där en inskränkning av det förutvarande antalet bolag skulle äga rum, torde Kungl. Maj:ts befallningshavande i första rummet böra vägra oktroj åt de bolag, som hava ringa omsättning eller äro inrättade å mindre lämpligt belägna orter. I valet mellan bolag av lika storlek synes bolag, som är inrättat i stad, böra erhålla företräde framför bolag på landsbygden. Med iakttagande härav skulle den föreslagna inskränkningen huvudsakligen komma att träffa de bolag, som äro av mycket liten omfattning, på grund varav det kan förväntas, att de olägenheter, som genom indragningen drabba den i berörda bolag anställda personalen, bliva av ringa omfattning. Kontrollstyrelsen torde emellertid, i likhet med vad tidigare lär hava ägt rum, böra tillse, att denna personal, såvitt möjligt, erhåller anställning vid andra bolag, vilkas verksamhet kommer att vidgas på grund av den ifrågavarande inskränkningen. I kontrollstyrelsens förslag till avfattning av 17 § 5 mom. i rusdrycksförsäljningsförordningen har jag vidtagit några smärre jämkningar.

Då den föreslagna inskränkningen har till syfte att åstadkomma en koncentration av rusdryckshandeln till ett mindre antal bolag, så att vissa fördelar ur administrationssynpunkt och med hänsyn till andra frågan berörande omständigheter vinnas, men däremot icke att förhindra anordnande av utskänkning i enlighet med vad i 18 § av rusdrycksförsäljningsförordningen stadgas, har jag i likhet med kontrollstyrelsen

ansett, att under år 1918 tiden för ingivande av sådan ansökan om utskänkingsrättighet, som avses i 18 § av förordningen, må kunna utsträckas till utgången av augusti månad 1918. Bestämmelse härom torde lämpligen böra utfärdas i form av särskild kungörelse.

Jag tillåter mig till sist meddela, att genom cirkulärskrivelse den 25 mars 1918 från finansdepartementet till samtliga Kungl. Maj:ts befallningshavande i länen befallningshavandenas uppmärksamhet fästs därå, att, då proposition angående viss inskränkning i rusdrycksförsäljningsbolagens antal kunde väntas bliva innevarande års riksdag förelagd, frågor om upplåtande till bolag av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker lämpligen borde till behandling upptagas först efter den 15 juni 1918, vid vilken tidpunkt ett eventuellt riksdagsbeslut i ärendet torde kunna föreligga.

Sedan departementschefen uppläst förslag dels till förordning om ändrad lydelse av 17 § 5 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, dels ock till kungörelse angående utsträckning för år 1918 av den tid, inom vilken ansökan om viss rättighet till utskänkning med rusdrycker skall göras, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga berörda författningsförslag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att proposition i ämnet skulle till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Stig Östergren.

Bilaga.

Sammanställning, utvisande för varje län antalet vid mars månads utgång år 1918 från bolag jämlikt 17 § rusdrycksförsäljningsförordningen inkomna ansökningar om erhållande av rättigheter till detaljhandel med rusdrycker från ingången av år 1919.

	A n s ö k n i n g a r							Summa bolag
	Antal bolag 1918	Antal bolag för sprit- drycker, vin och öl			Antal bolag för vin och öl			
		enbart utmin.	enbart ut- skänkn.	utmin. och ut- skänkn.	enbart utmin.	enbart ut- skänkn.	utmin. och ut- skänkn.	
Stockholms stad	1	—	—	1	—	—	—	1
Stockholms län	11	—	¹⁾ 4	10	—	—	—	14
Uppsala »	2	—	—	2	—	—	—	2
Södermanlands »	7	—	—	7	—	—	1	8
Östergötlands »	7	—	—	²⁾ 10	—	—	—	10
Jönköpings »	2	1	—	2	—	—	1	4
Kronobergs »	2	—	—	4	—	—	1	5
Kalmar »	7	—	—	8	—	—	—	8
Gottlands »	1	—	—	1	—	—	—	1
Blekinge »	4	—	—	4	—	—	—	4
Kristianstads »	6	—	³⁾ 2	12	—	—	8	22
Malmöhus »	24	⁴⁾ 1	⁵⁾ 2	30	2	3	11	49
Hallands »	5	—	—	5	—	—	1	6
Göteborgs och Bohus län	6	—	—	6	—	—	—	6
Älvsborgs län	6	—	—	6	—	—	—	6
Skaraborgs »	8	—	—	8	—	—	2	10
Värmlands »	4	—	—	⁶⁾ 5	—	—	1	6
Örebro »	4	—	—	4	—	—	—	4
Västmanlands »	4	—	—	4	—	—	—	4
Kopparbergs »	2	—	—	2	—	—	4	6
Gävleborgs »	3	⁷⁾ 1	—	3	—	—	—	4
Västernorrlands »	4	—	—	4	—	—	—	4
Jämtlands »	1	—	1	1	—	—	—	2
Västerbottens »	2	—	—	2	—	—	—	2
Norrbottnens »	3	—	—	3	—	—	—	3
Summa	126	3	9	144	2	3	30	191

¹⁾ Därav 2 eventuellt utminuterings. ²⁾ Därav 2 i Vadstena. ³⁾ Därav 1 eventuell därjämte utminuterings av vin och öl. ⁴⁾ Jämte 1 utminuterings av vin och öl. ⁵⁾ Jämte 2 utminuterings av vin och öl. ⁶⁾ Därav 1 eventuellt endast vin och öl. ⁷⁾ Jämte en utskänkning av vin och öl.